

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15.—
za pol leta 7:50
za četrt leta 3:80
za 1 mesec 1:30

Posamezna številka 30 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuju, hiša zdravnika dr. Štuheca.
Rokopisi se ne vrnejo.

Telefon št. 46.

Štev. 10

Ptuj, 8. junija 1919

I. letnik

Šolstvo v Ptuj.

Odločujočim krogom pri vladi v prevdarek in izvršitev.
Gimnazijski ravnatelj Franjo Vajda, član mestnega šolskega sveta

To se mora Nemcem in avstrijski vladi priznati: delali so sistematično in dosledno za ponemčevanje. Najuspešnejše sredstvo za to so bile šole.

Ptuj je bil v tem oziru sijajno preskrbljen. Imel je otroški vrtec z 2 vrtnaricama, 5-razredno deško ljudsko šolo s paralelko v 4. razredu (priprava za gimnazijo), 5-razredno dekliško ljudsko šolo z vzporednico v 5. razredu, 4-razredno dekliško meščansko šolo, s katero je bil spojen internat dekliški dom, gospodinjstva šola in dekliška trgovska šola. Za obrtne vajence je bila obrtna, za trgovske nadaljevalna šola. „Musikverein“ je vzdrževal glasbeno šolo. Končno je bila gimnazija z dijaškim domom.

Seveda so bile vse šole nemške; razun v gimnaziji se slovenščina nikjer ni poučevala. Kdor ni znal nemški, sploh ni mogel v šolo. Zato je mnogo slovenskih starišev z otroki govorilo izključno nemški, četudi sta oče in mati komaj lomila nemščino. Tako je prišlo, da imamo danes otroke slovenskih starišev, ki ne znajo slovenski. Učiteljstvo slovenske šole ima zelo težavno delo z njimi.

Na gimnaziji je bila slovenščina za Slovence obvezna, za Nemce so bili neobvezni tečajji za slovenščino, a večinoma le slabo obiskovani. V šolskem letu 1890/91 je od 50 Nemcev takratne nižje gimnazije 18, t. j. dobra tretjina, obiskovala slovenščino, v šolskem letu 1913/14 pa od 156 Nemcev le 26, to je samo šestina. Ob izbruhu svetovne vojske se je pouk slovenščine na ptujski gimnaziji popolnoma ustavil. V šolskem letu 1915/16 je profesor slovenščine dosegel, da se je ista zopet uvedla vsaj za Slovence, neobvezne slovenščine za Nemce pa ves čas vojne ni bilo.

Takšne so bile razmere, ko smo Slovenci prevzeli Ptuj. Na celi gimnaziji je izmed 179 vpisanih dijakov in 26 hospitantk bilo le 21 Slovencev in 10 Slovenk, na deški ljudski šoli 91 Slovencev in 178 Nemcev, na dekliški ljudski šoli 68 Slovenk in 157 Nemk. Slovenci so bili večinoma iz okolice in so za ponemčevanje na mestnih šolah morali plačevati posebno šolnino.

Gimnazija se je prevzela že pred božičem. Ob novem letu se je otvoril prvi slovenski razred, ki šteje 35 dijakov in 5 hospitantk. Uvedla se je obvezna slovenščina v vseh razredih. Slovenska ljudska šola je nastala še le po veliki noči; je mešana petrazrednica s paralelko v I. razredu in ima 174 otrok v 5 razredih. Dekliška meščanska šola je ostala nemška, slovenščina je obvezni predmet.

Načrti za bodočnost.

V trenutku, ko smo Slovenci prevzeli šolstvo v Ptuj, se je bistveno izpremenilo stališče tega šolstva: isto danes ni več namenjeno samo izvoljeni manjšini pravih in umetnih ptujskih Nemcev in potujčevanju okolice, ampak naj služi izobrazbi prebivalstva celega okraja ter polagoma popravi po-

gubni vpliv prejšnjega ponemčevanja. Ta namen moramo imeti pred očmi, če delamo načrte za bodočnost. Ohraniti in posloveniti se morajo vse vrste šol, ki so že bile; pridružiti pa se jim morajo še druge.

V najkrajšem času se mora ustanoviti slovenski otroški vrtec Slovenska ljudska šola se naj čim prej deli v deško in dekliško. Dekliška meščanska šola se polagoma posloveni, v prihodnjem šolskem letu bo prvi razred samo slovenski. Nanovo se naj ustanovi deška meščanska šola, ki bo nudila boljšo izobrazbo kmetškemu, obrtnemu in trgovskemu naraščanju ter pripravljala zaraznestrokovne šole in učiteljske. S prihodnjim šolskim letom postanejo tudi vse druge šole slovenske, kakor gospodinjstva in trgovska za deklice, obrtna in trgovska za vajence. Pri nameščanju učiteljstva za ljudske in meščanske šole se bodo vpoštevali prosilci in prosilke, ki so zmožni poučevanja na obrtnih in trgovskih šolah.

Nujno potrebna je v Ptuj slovenska glasbena šola, ki bo v mestu in okolici širila umevanje petja in godbe ter s plemenito umetniško zabavo izpodbijala tla pijančevanju in robatemu kvantanju, ki se je razširilo iz ptujskih šnopsarij. Najboljše bi bilo, če bi občina ustanovila takšno šolo.

Gimnazija bo popolnoma slovenska ter se preustroji polagoma v realno gimnazijo, iz katere se lahko pride na vseučilišče in na tehniko. Toda naj obdrži vse razrede, četudi bi v prehodni dobi v nekaterih razredih bilo manj dijakov. Če se zaradi pomanjkanja profesorjev mora skrajšati srednje šolstvo, potem se to ne sme zgoditi v ogroženih obmejnih okrajih. Kranjsko s 525.995 prebivalci bi naj imelo 8—9 srednjih šol; Spodnje Štajersko je imelo 476.522 prebivalcev, s Prekmurjem skupaj več ko celo Kranjsko, pa bi dobilo le 2 celi gimnaziji ter začetek realke v Mariboru in gimnazije v Ptuj. Tu mora vlada zavzeti isto stališče, kakoršno je zavzemala avstrijska vlada glede nemških manjšinskih šol. V šolskem letu 1901/2, ko je bilo v Ptuj prvič vseh osem razredov, je v višjih 4 razredih bilo 11, 18, 8 in 13 dijakov, zadnje leto pred vojno 1913/14 pa 13, 18, 10, 10, podobno vsa druga leta in vendar se je nemška gimnazija v Ptuj vzdrževala. Gotovo bo tudi prihodnje leto v posameznih razredih toliko dijakov, če ne več. Že zdaj je na zavodu 70 Slovencev in Slovenk; mnogo je takih, ki so bili vpisani za Nemce, a že znajo toliko slovenski, da lahko nadaljujejo svoje študije v slovenskem jeziku. Iz drugih zavodov bodo prišli dijaki ptujskega in sosednjih okrajev, ki so so dozdaj izogibali ptujske gimnazije, ker je bila Slovincem neprijazna. Saj je nekemu dijaku, ki je prišel iz slovenske šole v ptujsko gimnazijo, profesor rekel: „Du gehörst nicht hier.“ (Ti ne spadaš sem.) Temu je zdaj konec. Gimnazija v Ptuj bo zanaprej služila pridnim in marljivim slovenskim dijakom. Zato pa mora ostati cela!

Ptuj ima tik zraven gimnazije dijaški dom v javni upravi mestne občine, edin te vrste v celi Sloveniji, ki lahko sprejme do 120 gojencev in bo privabil dovolj dijakov za gimnazijo. Nadzorstvo čez dijaški dom

ima gimnazijski ravnatelj, vodstvo pa prevzame izkušen profesor, ki je več let služil na takem zavodu.

Ptujska mestna občina je veliko žrtvovala za šolstvo, dobivala pa je tudi znatno podporo od okraja, dežele in vlade. Bilanca l. 1917 izkazuje 85.000 K raznih podpor mestni občini, med temi 7000 K od dežele za dijaški dom, 2000 K od okraja za gimnazijo itd. Vsled živilnih kupcij Ornikovih in izvozne politike naše vlade je mestna občina danes v kritičnem položaju in ne more za šolstvo toliko storiti, kakor bi bilo potrebno zdaj v prehodni dobi. Zato mora vlada prevzeti to skrb, tem bolj, ker je dobro narodno šolstvo v Ptuj najboljši sredstvo za utrditev državne misli ob meji in torej odločno državna zadeva.

V kratkem bodo vse ptujske šole dobro obiskovane. Prebivalstvo okraja je željno izobrazbe, do katere so mu do zdaj bila zaprta vrata, ker ni bilo slovenskih šol za boljšo izobrazbo. Samo iz 4 ljudskih šol se je prijavilo 25 otrok za gimnazijo in 29 za deško meščansko šolo. Ptujski in ormoški šolski okraj pa imata 38 ljudskih šol in tudi del ljutomerskega političnega okraja nagiba k Ptuj.

S tem, da dobimo v Ptuj vse vrste slovenskih šol, bo padel kitajski zid, ki je do zdaj ločil mesto od okolice.

Dopisi.

Ulični napisi v Ptuj. V seji mestnega sveta dne 25. m. m. se je sklenila prekrstiti ptujskih ulic v slovenske po predloženem predlogu dotičnega odseka. Ulice dobe tale imena: Allerheiligengasse — Vseh svetnikov ulica, Obere Draugasse — Muršičeva ulica, Brandgasse — Aškerčeva ulica, Färbergasse — Miklošičeva ulica, Sarnitzgasse — Jos. Vošnjakova ulica, Ungartorgasse — Panonska ulica, Hauptplatz — Slovenski trg, Stiegen-gasse — Na stopnjicah, Kaiserfeldgasse — Slomškova ulica, Berggasse — Na hribu, Feuerwehrgasse — Vodnikova ulica, Bismarck-gasse — Krekova ulica, Hebergasse — Na skritem, Schlossgasse — Grajska ulica, Wag-platz — Hrvatski trg, Minoritenplatz — Minoritski trg, Florianiplatz — Florijanski trg, Unt. Draugasse — Sp. dravska ulica, Dominikanerplatz — Dominikanski trg, Stadtpark — Mestni vrt, Schillerplatz — Srbski trg, Waidachweg — Vičavski pot, A. Grün-strasse — Ljutomerska cesta, Villenweg — Cojzova pot, Bahnhofstrasse — Cesta na postajo, Friedauerstrasse — Ormožka cesta, Auweg — Na tratah, Prambergerweg — Levstikova pot, Friedhofweg — Tiha pot, Ringstrasse — Dav. Trstenjakova ulica, Herbersteinstrasse — Rajčeva ulica, Gartenstrasse — Med vrti, Lastenstrasse — Za postajo, Magazinstrasse — Dovožna cesta, Ornig-Kai — Aleksandrovo nabrežje, Herren-gasse — Prešernova ulica, Ordonanzhaus-gasse — Cafova ulica, Steinmetzgasse — Zelenikova ulica, Kürschnerplatz — St. Vrazov trg, Ferd. Kofler Platz — Cvetkov trg,